

„A béke lehetséges”

Nőmozgalom és békemunka Palesztinában

Interjú Sumaya Farhat-Naserrel

Ha a Közel-Keletről esik szó, a zsidó-arab konfliktusról beszélnek. Ön keresztény és palesztin. Hol állnak a keresztények ebben a konfliktusban?

Elhagyják Palesztinát, mi vel nem vi se lik el többé az életnek azt az elember te le ne dé sét, amelyt a zsidó és iszlám oldal nővek vő poli ti kai fun da men ta liz mu sa okoz. Ne kem kü lö nő sen az fáj, hogy a keresztények egy re ke ve seb ben lesznek történelmi hazájukban.

Hogyan élnek a palesztinok?

A béke folyamatleple alatt folytatózott az izraeliek föld foglalása. Élethelyzetünk radikálisan rosszabbá vált az utóbbi tíz évben. A nyugati partvidék kis területén a palesztinok ma 48, egy más tól el vá lasz tott, gettóhoz ha son lí to enklávéban élnek. Két úthálózat van: egy az izraeliek számára, s egy a palesztinok számára. Ahol az izraeli utak keresztezik a palesztin utakat, ott az utóbbiak akadályba ütköznek. Izrael 175 ellenőrzési ponttal akadályoz minket. A biológia docenseként végzett munkámat be kellett fejez nem a birzeiti egyetemem, mert egy sze rü en túl ke vés di ák ta lál tu ta oda. Infrastruktúránkat, gazdaságunkat, oktatási- és egészségügyi rendszerünket teljesen le rom bolták. Ez nyomaszt minket. Így egyetlen állam sem válhat életképesé.

Ebben látja Ön a 2000 ősz óta tartó második intifáda és az izraeli civilek elleni öngyilkos merényletek hátterét?

Az elhibázott politikai egyesülés, az izraeliek nővek vő ad mi nisz tra tív és ka to nai erő szá jó táp ta la ja fun da men ta lis ták ide o ló gi á ja és az intifáda szá má ra. Na pon ta meg cson kí ta nak és meg aláz nak min ket az élet min den te rü lén. A mi o l da lun kon öt ször annyira ha lott, mint az izraeliek oldalán. Ezzel azonban nem akarom igazolni az öngyilkos merényleteket. Valamennyien áldozatok, a meg szál lók is. Az erőszak mind két oldalon örökösi kör.

Te hát nincs ki ve ze tő út?

Azt hiszem, ez a világban mindegyik így van. Megszállók és megszállottak sosem fognak igazságos megoldást találni egymás között. Még egy lépés sel to vább me gyek, és azt mondom, az összes erőszakos cselekmények csak azért vál tak le het sé ges sé, mert a világ ma gunk ra ha gyott minket. Sűrűsödött a segítség len ne a nemzetközi közös ség köz ve ti té sé re, mert mind két oldalon fe nye ge tett nek ér zik ma gu kat, és fél nek. Ha a fé le lem foly to no san erő ső dik, akkor a lo gi kus gon dol ko dás meg szű nik, akár csak a psi chi ka í lag beteg emberek esetében. Az egzisztenciájukat féltő embereket könnyű irányítani politikai vagy vallási identitásokban.

Mitől félnek a palesztinok?

A palesztinok féltik a megsemmisítést, hogy elűzték őket, megfosztották jogaitól, állandóan letartóztatják őket, s Izrael ka to nai fő lény ben van. A ha gyo má nyo kat kö vet ve nem be sze lünk nyíl vá no san a sze ven ve dés ről. De et től még nem szedünk ke vés bé.

Lát-e Ön lehetőséget arra, hogy a palesztinok és izraeliek beszéljenek egymással a kölcsönös fenyegetés értelmetlenségéről és veszélyeiről, annak érdekében, hogy megállítsák az erőszakot?

Izraelben léteznek néhány olyan csoport, amelyben izraeliek és ott élő palesztinok beszélnek egymással. Bár mi ilyen

fontosak is ezek a csoportok, számunkra, akik Palesztinában élünk, ez a jövőzeneje. A politikai helyzet túlságosan feszített, s számunkra évek óta tilos a beutazás Izraelbe.

Ön má sok kal együtt 1994-ben felépített egy nő központot, amely összehozott egymással Palesztinából és Izraelből származó nőket, hogy az átéltsérelmekről és fájdalomról beszéljessenek egymással.

Nem csupán a fájdalomról beszélgetünk. Azért találkoztunk, hogy véget vessünk a kölcsonos el len sé ges ség nek, és ki dol goz zuk azt a poli ti kai bé ke meg ol dást, amely mind két oldal számára elfogadható. Izraelnek vissza kellett volna adnia az 1967-es határok mögé, és le kellett volna mondania a megszállt területekről, a nyugati partvidékről és Gázáról. Izrael megkaphatta volna a palesztin föld 78 %-át. A palesztinok többsége és a Palesztinai Felszabadítási Szervezet egyetértett ezzel a megoldással. Az izraeli kormányfi gyel men kí vül ha gy ta.

Mi lett ebből a munkából?

Nagyon szenvedett a politikai fejleményektől. Az asszonyok felismerték, hogy képesek a vallási és etnikai határokat át lép ve jól együtt munkálkodni. Képesek hi dat ver ni. A békéért végzett munkájuk azonban következmények nélkül marad, ha megakadályozzák őket abban, hogy szavuk eljusson a tömegkommunikációs eszközökhöz, és nem befolyásolhatják a közvéleményt.

Lehetséges-e még a békéért végzett munka?

Átkozottul nehéz. Az izraeli békeaktivistáknak ki vül áll lók nak szá mí ta nak or szá guk ban, és az al gya láz zák őket, hogy saját fészkükbe piszkítanak. Palesztinában sok nő beletörődött a helyzetbe. Már csak azzal próbálkoznak, hogy megbirkozzanak a megszállók okozta nehézhét köznapokkal, s gondoskodni tudjanak arról, hogy gyerekeik élésben hazaérjenek a szét bom báz ott ut cá kon, és le gyen elé gen ni va ló juk. Mi vel nálunk az an má lis, hogy sem mi sem nor má lis, a nők nek alig van idejük, például arra, hogy tanfolyamokon és béke találkozókon vegyenekrészt.

Milyen tapasztalatokra tett szert Ön az izraeli és palesztin nőkkel folytatott együttműködés során?

Megtapasztaltam, milyen mélyen sérül mindannyiunk lelke, ha úgy érezzük, félreérte nek min ket. Azt is megtapasztalhattam, hogy alapjában véve csak kevés dologra van szükségünk egymástól ahhoz, hogy kölcsönösen támogassuk egymást. Sokszor már az is elég, hogy egy szerű en oda fi gye lünk egy más ra, te re ta dunk a más ik nak ar ra, hogy el meséljen valamit önmagáról. Akkor visszhangra találunk valami másikat a másik fájdalomból. Ily módon ismerhetjük a másikat a maga másságában, szomorúságával, fájdalommal, féltéssel, sötét hével együtt.

Ön még is felhagyott a közös nő központban végzett munkával.

Kényszerűségből. Egyre nehezebbé tették a palesztin nők számára, hogy eljussanak a jeruzsálemi központba. Izrael kijárási tilalmat rendelt el országunkra. Délután négy óra után nem szabad elhagynom a falumat.

Milyen következtetéseket vont le saját békemunkájából?

Azt, hogy az izraeliek és palesztinok közötti konfliktusok csak a győzelem köztük van a választás vagy a népi hovatartozás hoz. Ez a konfliktus politikai konfliktus.

Ön is reménytelené vált?

Új feladatot találtam magamnak. Két év óta dolgozom pedagógusokkal az erőszakmentes kommunikáció koncepciójának kidolgozásán, ezért az én is kollektívban alkalmazzuk. Továbbra is dolgozom a békéért, anélkül hogy kifejezetten így nevezném. Munkánkkal azokat a fiatal embereket szeretnénk elérni, akik erőszak, terror és szenvedés közepette nőttek fel, hogy megakadályozzuk őket abban, hogy kétségbeesésükben a vallási fundamentalisták vonzásába kerüljenek. Megmutatjuk nekik, hogy nincs értelme erőszakkal fellépni az erőszakra, hogy létezik alternatívái a megsebzettbüszkeséggel, a dühvel és a kétségbeeséssel való bánásmódnak.

Ho gyan fest ez a munka?

Szeminariumokat rendezünk olyan témákról, mint a patriarhátus, a törzsi lojalitás, az erőszak, a fundamentalizmus és fanatizmus, az államlam, de morácia és válságok. Palesztinában ugyan is csak kevesen tudják, mit jelent demokráciában élni. Műhelymunkát végzünk, ahol a fiatalok megtanulják legyőzni szótlanágukat, kimondani elmentmondásos gondolatukat és érzelmeiket, amikor olyan ta-

buizált mítoszokról esik szó, mint a becsület, a patriarhátus vagy a törzsi lojalitás.

Mi lesz azokkal a palesztinokkal, akik elvesztették a szülőket, testvéreiket, súlyos lelki sérüléseket szenvedtek?

Ez nagy probléma. Nagyon sok gyerek és fiatal szenved súlyos sérülésektől, de országunkban csak kevés pszichoterapeuta van, aki segít nekik, hogy elkerüljék őket a marandó károsodások. Ez természetesen érvényes a felnőttekre is. Sokan valószínűleg szakszerűsége miatt kerülnek szembe. Elvesztik az ellenőrzést ön maguk fölött, ha a gyógyszer hatása elmúlik, s a család nem sikerül időben eljutnia a legközelebbi településre, hogy újabb adag gyógyszerrel társuljon.

Reménykedik-e Ön a békében?

Igen. És ennek érdekében végzem új munkámat, noha sok honfitársam színtelen már teljesen megadta magát. Tudom, hogy mindkét oldalnak meg kell adnia a szűkösét. Már akkor is boldog lennék, ha öt év múlva egyesülnék a gyerekek. Erre a napra kell felkészülnünk.

Sumaya Farhat-Naser ökológiát tanít a birzeiti egyetemen. Jelenleg augsburgi egyetem vendégprofesszora.

Forrás: Publik-Forum, 2003/21

Afrika szenvedélyes szeretője

„A szomáliai Te réz anyja” – így nevezték az olasz hír közlő eszközök, amikor még élt. *Annalena Tonelli* 2003 októberének első napjaiban, kunyhójában gyilkolták meg Szomáliában, Boramában, amely az autonóm észak-nyugati provinciában, Szomáliföldön fekszik. 60 éves lett volna. Aki találkozott vele, egy csodálatos nőt ismerhetett meg, Afrika szenvedélyes szeretőjét, aki nek volt szemérméteke, humora, önrőniája és formátuma.

Ez a radikális kesz tény nő, aki semmilyen egyházi szervezethez nem csatlakozott, hanem ökménikus katolikusnak tartotta magát, több mint 36 éve élt Afrikában. Az emberjogi *harcos Tonelli* 2003. április 15-én kapta meg a 100 000 dollárral járó *Nansen Award*-ot, a legmagasabb díjat, amelyet csak kioszt az ENSZ me ne kült ügyi főbizottsága.

No ha az 1943-ban, Forliban született olasz nő nem végzett orvosként – jogász volt, de autodidakta módon „mezítábas orvosá” képezte magát –, az ENSZ világegészségügyi szervezete, a WHO még is ki tün tet te. Mi ért? Tonelli találta fel a „Directly Observed Therapy”-t.

Ez a TBC-beteg no mádok gyógyításának új módja. Egészségügyi munkatársként Tonelli gyakran tapasztalta, hogy klánjuktól távol, a kórházi ágyhoz láncolva a megbetegedett nomádok nem meggyógyulnak, hanem elszánnak. El gondolkodott azon, mi lyen szocio-kulturális feltételei vannak olyan emberek gyógyulásának, akik nem képesek kibírni a kórházat, hanem helyett vándorló pásztorként a saját etnikumukkal és állataikkal élnek. Annalena Tonelli aztán a feltevélekhez, a no mád élet ritmusához és kultúrájához alkalmazta a TBC-terápiát.

„Annalena nagyszerű, rendkívüli nő marad”, mondja Alex Zanotelli, az iráki háború elleni „béke-szivárványzászló” kitalálója, misszionárius és újságíró, aki az év felét Nairobi-ban, a szegény negyedben tölti, másik felében pedig egyik veze tője Olaszországban az afrikai szolidaritásnak és a globalizáció-kritikus mozgalomnak. Zanotelli atya így emlékezik: „Annalena sok évvel előtte véletlenül jött Szomáliába, miután a kenyai dikta túrángya korolt kri tika ja miatti kiutasították onnan.”

Tonelli 1984-ben vált ismertté egy mentőakció révén. Kenya fegyveres erői azon voltak, hogy kiirtsák a *dai-godiakat*, egy nomád népet, amely állandóan semmi bevette a határokat. A nyugat-kenyai Wajirban bekerítették a nomádokat, és megkezdődött a gyilkolás. A bezártak között volt azonban Annalena Tonelli is. Neki sikerült az el-

égettet hálottak fotóival ellátott segélykiáltást eljuttatnia az Amrefhez, a „Repülő Orvosok Afrikai Alapítványához”. A „repülő orvosok” riadóztatták a közvéleményt. Leállították a mérsárlást. Sok száz no mád ma radt életben.

Tonelli később 200 ágyas kórházat vezetett, amelyet Boramában alapított. A hetvenöt szomáliai munkatársához hasonlóan az olasz nő is egy komfort nélküli kunyhóban lakott. A filigrán asszony éjszakánként előszeretettel olvas a Gan dhi és Albert Schweitzer írásait – és figyelemre méltó lelki naplót vezetett. Röviddel halála előtt az 1925-ben született, ateista és egykori kommunista Luigi Pintorról gondolkodott el. Pintor azt mondta: „Az életben nincs fontosabb tennivaló, mint lehajlani, hogy az erőteljes földön heverők közül valaki átkarolhassa a nyakadat, és ismét talpra állhasson, amikor felállsz.” Annalena Tonelli ezt a megjegyzést fűzte hozzá: „Pontosan ez a helyzet velem is. Azáltal, hogy felállok, ők is fel tudnak állni, és újból rá tudnak lépni a maguk útjára. Ebben a tevékenységben találok meg a békémet és minden elképzelhető életfeladat közül a legértelmesebbet.”

Annalena Tonelli felállt. A nemzetközi közvéleményben, de kórháza révén helyileg is küzdött a lányok és asszonyok Kelet-Afrikában nagyon elterjedt nemimegcsönkítése ellen. Vajon ezért lötték-e le álmában? Vagy azért, mert minden vallás iránt nyitott keresztény nőként – anélkül hogy misszionált volna – misszionáriusként működött egy iszlám (és sajnos egyre inkább iszlámista) vidéken?

Thomas Seiterich-Kreuzkamp

Forrás: Publik-Forum, 2003/21